

GREENPEACE

Magazine • Driemaandelijks • Zomer 2006 • Juni - juli - augustus • 18de jaargang • n° 70

2006/2

Bossen in gevaar: Greenpeace drijft acties op!

**Leegroof zeeën
aan de kaak gesteld**

**Tsjernobyl:
Jelena's getuigenis**

**DOSSIER: Soja nefast
voor Amazonewoud**

Volksverhuizing door milieu- en natuurrampen

Natuurrampen zoals de tsunami (12/04) in Azië of de overstromingen na de orkaan Katrina (08/05), maar ook milieurampen zoals de ontplofing in de kerncentrale van Tsjernobyl (04/86) of de klimaatvluchtelingen van de eilanden in de Stille Zuidzee (2005) zorgen voor honderdduizenden daklozen en volksverhuizingen.

Volgens de opeenvolgende 'World Disaster Reports' van het Rode Kruis, stijgt het aantal natuur- en milieurampen per decennium met grote sprongen: in de jaren 70 1.110 rampen, jaren 80 1.987 rampen en in de jaren 90 maar liefst 2.935 rampen.

Tegelijk steeg uiteraard het aantal slachtoffers én de totale financiële schade minstens even snel.

In Azië dreigen door terugkerende overstromingen in bepaalde gebieden 50 miljoen mensen permanent dakloos te blijven, waarvan alleen al in Bangladesh 20 miljoen.

De voortschrijdende verwoestijning in Afrika zorgt voor een permanente volksverhuizing. De landen waar de vluchtelingen terechtkomen, leven vaak zelf al onder de armoedegrens.

Of neem het Amazonegebied: door het toenemend aantal sojavelden worden ook daar hele gezinnen verjaagd uit hun leefgebied.

En Europa blijft niet gespaard: duizenden doden in 2003, voornamelijk door een hittegolf; vele duizenden daklozen dit jaar door langdurige overstromingen in Centraal en Oost-Europa.

De menselijke tol van milieu- en natuurrampen is enorm. De volksverhuizingen veroorzaken bovendien bijkomende milieuproblemen in de regio's waar de vluchtelingen terecht komen.

Noodhulp leveren bij dergelijke rampen, is niet de primaire opdracht van Greenpeace. Maar we voeren wel campagne ter preventie ervan: voor de kernuitstap om herhaling van de Tsjernobyl-ramp te voorkomen, voor de promotie van ambitieuze Kyoto-doelstellingen om de opwarming van de aarde terug te dringen, voor het beschermen van de intacte oerbossen en dus de biodiversiteit – maar ook omdat deze bossen van belang zijn voor de stabiliteit van ons klimaat en voor het duurzame bestaan van bijvoorbeeld inheemse volkeren.

Voor de klimaatverandering zal in de volgende decennia voor een toenemend aantal rampen zorgen, met als zwaarste slachtoffers de armsten in het Zuiden. Het rijke Noorden draagt een grote verantwoordelijkheid, omdat onze CO₂-uitstoot per hoofd vele malen hoger is dan in landen zoals India of China. Bovendien kunnen wij – Japan, Europa, de VS – de grootste vermindering realiseren van uitstoot van broeikasgassen. Greenpeace zal dan ook alles in het werk stellen om zowel de industrie als de burgers te motiveren om inspanningen te leveren.

U wilt ook iets doen? Consulteer alvast onze energiegids op het web en schakel over op groene stroom. Vele kleine individuele beslissingen samen maken een verschil!

Peter De Smet, Algemeen directeur

[INTERNATIONAAL]

3 **Blik op de wereld**

In vogelvlucht een kijk op Greenpeace-acties in alle hoeken van de wereld.

4-5 **Acties, resultaten, oplossingen**

Het tweede luik van de oceanencampagne: Greenpeace spoort piraatvisserij op in de wateren van West-Afrika.

6-7 **Bossen**

Van Papua Nieuw Guinea tot Europa, Greenpeace drijft de acties op voor het behoud van de laatste oerbossen op onze planeet.

8 **In beeld...**

Soms zegt één beeld meer dan duizend woorden. Deze prijswinnaars zoomen in op de consequenties van ons overmatige verbruik van fossiele energie.

[IN BELGIË]

9 **Soja**

Soja uit het Amazonegebied vormt een nieuwe bedreiging voor de bossen aldaar. Greenpeace reageert!

10-13 **Nucleair**

Radioactief afval, nog altijd geen oplossing in zicht. De standpunten van de politieke partijen over de kernuitstap. Tsjernobyl, de pakkende getuigenis van Jelenia.

14 **Giftige stoffen**

Martin Besieux stond op de barricaden om de Clemenceau, een Frans vliegdekschip vol asbest, niet zomaar in India te laten ontmantelen. Met succes, want president Chirac beval de terugkeer van het betwiste schip.

15-16 **Greenpeace en u**

U kan wel enkele tips gebruiken om te ecoconsumeren? Of u wilt in scholen voorlichter worden van Greenpeace? Wel, dan zijn deze pagina's iets voor u!

[DOSSIER]

Grootschalige sojaplantages onttrekken zich aan het oog in Brazilië en bedreigen meer en meer het Amazonewoud. Ja, soja is een belangrijke motor geworden van ontbossing aldaar...

© GREENPEACE

GREENPEACE

Greenpeace magazine wordt gemaakt voor de sympathisanten van Greenpeace in België, Luxemburg, Frankrijk en Zwitserland.

Redactie en vertaling: Eddy De Neef, Frederika Hostens, Stef Van den Eynde en Caroline Veter.

Werken mee aan dit nummer: Fawaz Al Bitar, Philippe Cornelis, Peter De Smet, Veerle Dossche, Jean-François Fauconnier, Joren Gettemans, Elysabeth Loos, Petra Matthes, Pierre Schurmans, Karen Simal, Greenpeace Communications.

Greenpeace is een internationale drukkingsgroep die ijvert voor de bescherming van het ecosysteem aarde.

We zijn politiek volledig onafhankelijk en halen onze financiële middelen enkel uit giften van onze sympathisanten en de verkoop van goederen.

Onze campagnes zijn altijd geweldloos.

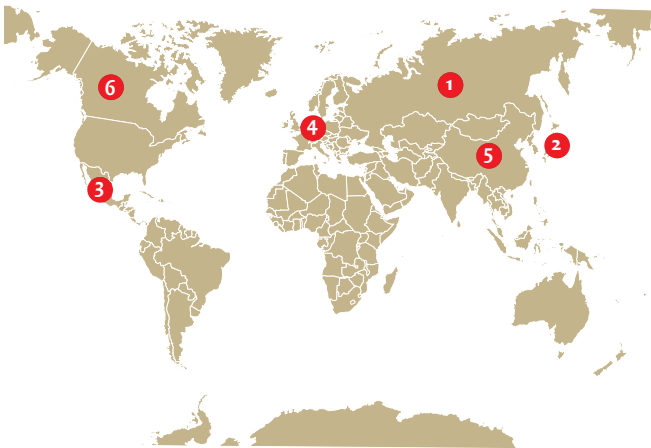
Verantwoordelijke uitgever: Peter De Smet, Haachtsesteenweg 159, 1030 Brussel. Tel. (02) 274 02 00.

Foto Cover: © Scheltema/Greenpeace
Concept: Griet Wittoek
Fotografie en druk: Massoz

Gedrukt op Cyclus Print, 100 % gerecycleerd, niet chloorgebleekt papier.

© GREENPEACE/VERHUIZEN

1 RUSLAND De laatste maanden zijn er in een heleboel Russische steden grote betogingen geweest voor het beschermen van het Baikalmeer. Dat meer wordt namelijk bedreigd door de aanleg van een oliepijpleiding. De protesten wierpen vruchten af: de Russische president heeft het project niet geschrapt, maar heeft wel aangekondigd dat de pijpleiding zal verplaatst worden en zal dus het hydrografisch bekken van het Baikalmeer niet aantasten. Het meer is namelijk het grootste zoetwaterreservoir op aarde en men treft er meer dan tweeduizend planten- en diersoorten aan.

2 JAPAN Activisten hebben op de gebouwen van het ministerie van Economie, Handel en Industrie de slogan geprojecteerd "Stop opwerking!". Daarmee wil Greenpeace druk uitoefenen op de regering, zodat die niet langer probeert gebruikte kernbrandstof op te werken in Rokkasho ten noorden van het Japanse eiland Honshu. In een eerste fase zal de opwerkingsfabriek elk jaar meer dan vier ton plutonium produceren...

3 MEXICO Dankzij intens lobbywerk is Greenpeace er voor de tweede keer in geslaagd te voorkomen dat Monsanto genetisch gemanipuleerde maïs mag telen in Mexico. Maïs speelt een sleutelrol in de voeding, en wordt er al duizenden jaren geteeld en door kruisingen verbeterd. Genetisch gemanipuleerde maïs zou deze kostbare verscheidenheid ondermijnen.

4 NEDERLAND Genetisch gemanipuleerde maïs telen in open veld in Nederland? Dat bij wijze van proef, opgezet door het ministerie van Landbouw, om te zien hoever het maïsstuifmeel zich kan verspreiden? Niet als het van Greenpeace afhangt. In de vroege uurtjes van 3 mei hebben activisten op een originele manier gereageerd. Op de percelen bestemd voor de genetisch gemanipuleerde zaden hebben ze 100 kilo biospinazie gezaaid. De spinazie groeit vlugger en zal dus de genetisch gemanipuleerde maïs verdringen.

5 CHINA Greenpeace maakt zich zorgen over de (illegale) opmars van genetisch gemanipuleerde rijst in dit land. Vorig jaar bracht ze aan het licht dat ggo-rijst in de provincie Hubei werd geteeld. Sindsdien heeft de milieuorganisatie de besmetting van verscheidene fases van de voedselketen aan het licht gebracht. Recent hebben analyses van een onafhankelijk labo uitgewezen dat genetisch gemanipuleerde rijst terug te vinden is in babyvoeding in Hong Kong.

6 CANADA In Ontario hebben activisten de fabriek van Kimberly-Clark geblokkeerd. Het bedrijf maakt de bekende Kleenex-zakdoeken. Greenpeace eist dat alleen nog vezels gebruikt worden uit verantwoord beheerde bossen. Bovendien wil de milieuorganisatie dat het aandeel gerecycleerde vezels in alle wegwerpproducten aanzienlijk wordt verhoogd. Voor het eerst heeft de directie zich wat inschikkelijker getoond. Wordt vervolgd!

© GREENPEACE

Leegroof zeeën aan de kaak gesteld

In december vorig jaar lanceerde Greenpeace de meest ambitieuze mariene expeditie uit zijn geschiedenis. Na 73 dagen van verzet tegen de Japanse walvisjagers nabij Antarctica wendde het Greenpeace-schip de steven naar West-Afrika. Daar plunderen piraatvisser⁽¹⁾ de visbestanden en brengen zo de bestaansmiddelen van de kustgemeenschappen in het gedrang. Wordt de hardnekkigheid van de activisten beloond?

Op 27 februari verlaat de *Esperanza*, het grootste Greenpeace-schip, de Kaap in Zuid-Afrika. Dat is meteen het startschot voor het tweede luik van de expeditie *Defending Our Oceans*, die nog loopt tot februari 2007. Aan boord een bemanning van 31 mensen uit 15 landen. Elk bemanningslid, van de persverantwoordelijke tot de kapitein over de ingenieur en de fotograaf, wil hetzelfde: de piraatvisser identificeren die langs de West-

Afrikaanse kust de oceaan leegvissen, en hen beletten hun vernielende werk voort te zetten.

Daarna gaat alles razendsnel. Vanaf de maand maart zijn Greenpeace en de *Environmental Justice Foundation* er getuige van hoe vis op grote schaal in een van de armste streken ter wereld wordt gestolen. In totaal identificeren ze 104 boten uit Korea, China, Italië, Liberia en Belize. De opgestapelde bewijzen spreken boekdelen: zowat 50% van die boten is betrokken bij de illegale visvangst. De ene vissen zonder toestem-

ming, de andere vissen binnen de 12-mijlszone die voorbehouden is aan de lokale vissers.

Van Afrika naar Spanje, met resultaat

Midden april betrapt Greenpeace op heterdaad twee Chinese schepen, terwijl ze illegaal 10.000 dozen diepgevroren vis overladen op het vrachtschip *Binar 4*. De vis, die voor de Europese consument is bestemd, werd gevangen in de Guinese wateren. Volgens de wetgeving van dat land, mag de vis alleen overgeladen worden in de haven van Conakry.

Greenpeace volgt het schip verder tot in de haven van het Spaanse Las Palmas. Daar bezetten activisten zes dagen lang het schip en voeren urenlang diplomatieke onderhandelingen.

De inspanningen zijn de moeite waard, want uiteindelijk verklaart Spanje de vracht van 200 ton in West-Afrika gevangen vis illegaal. Bovendien willen de

Greenpeace betrapt deze Chinese schepen op heterdaad op illegale visvangst in Afrikaanse wateren. In de haven van het Spaanse Las Palmas volgt een actie tegen het vrachtschip *Binar 4*.

© PHILIP GELZUS/GREENPEACE

Guinese autoriteiten nu de eigenaar van de Binar 4 bestraffen.

20% van de visvangst is illegaal

Piraatvisserij is een ware plaag voor de oceanen. De zeebodem wordt er letterlijk door leeggevestigd. 20% van alle visvangst is trouwens illegaal. In de Afrikaanse wateren azen piraatvisserij vooral op tonijn. Hun reusachtige netten vangen hele scholen tonijn met inbegrip van jonge vissen die onontbeerlijk zijn voor de voortplanting en de groei van toekomstige generaties. Soms trekken de boten ook beugen (vislijnen van wel 100 km lang waaraan duizenden vishaken hangen), achter zich aan. Alles wat door het aas wordt gelokt, wordt letterlijk aan de haak geslagen: ongewenste vissen, walvissen, dolfijnen, schildpadden, haaien, albatrossen... De meeste dieren verdrinken. Heel wat soorten zijn door deze ondoordachte en nutteloze praktijk met uitsterven bedreigd.

De zeestropers zouden uiteraard niet zo gretig op visvangst gaan, als ze er geen grote winst uit konden slaan. Ze

MEER WETEN OVER DE OCEANEN?

Tijdens het tweede luik van de expeditie *De bescherming van de Oceanen* houdt Greenpeace een oogje in het zeil langs de kusten van West-Afrika. Hiermee wil de milieuorganisatie de verslechterde toestand van de oceanen beter begrijpen en oplossingen aandragen.

Wilt u meer weten over deze expeditie? Raadpleeg dan het dossier 'Oceanen' in het vorig nummer van ons magazine of surf naar <http://oceans.greenpeace.org/nl>.

U kunt ook nog een stapje verder gaan door *Oceaanbeschermer* te worden. Als u zich op <http://oceans.greenpeace.org/nl/defenders> inschrijft, ontvangt u recente info over de expeditie en wordt u op de hoogte gehouden van acties waaraan u kunt deelnemen om ons te helpen bij de bescherming van de oceanen... We rekenen op u!

Caroline Veter

⁽²⁾ *Pirate fishing: stolen fish, stolen futures, Greenpeace / Environmental Justice Foundation, 28 februari 2006.*

steken miljoenen dollars in hun zak en nemen hierdoor de kustlanden belangrijke inkomsten en voedsel af. Volgens VN-schattingen zien Somalië en Guinee zo elk jaar respectievelijk 300 en 100 miljoen dollar aan hun neus voorbijgaan ⁽²⁾. De landen die het slachtoffer zijn van deze grootschalige diefstal, zijn gewoonlijk niet in staat om de wetten in hun eigen territoriale wateren te doen naleven. Zij kunnen gewoonweg niet op tegen de industriële mastodontvisserij. Een oneerlijke strijd, zoveel is zeker.

⁽¹⁾ *Vissers die op illegale wijze vissen vangen in zones waarvoor ze geen vergunning hebben, en die hun vangsten niet aangeven.*

Door de grote industriële vissersvloot vangen de lokale vissers steeds minder vis.

GREENPEACE JAAGT PIRAATVISSERS ACHTERNA

Greenpeace voert niet alleen actie tegen de piraatvisserij in West-Afrika. In maart 2006 onderschepte Greenpeace in de Duitse haven Rostock vier piraatvisserij die klaar stonden om de steven te wenden naar de visrijke wateren langs de West-Afrikaanse kust. De zeestropers proberen op alle mogelijke manieren hun identiteit en afkomst te verbergen, zodat men het spoor bijster raakt en hun identificatie wordt bemoeilijkt. Zo hadden de eigenaars van de vier door Greenpeace onderschepte boten tussen december 2005 en maart 2006 hun boten een andere naam gegeven en ze ook in een ander land laten registreren...

Bossen in gevaar, Greenpeace in actie

Hoe pakken we het ingewikkelde probleem van de ontbossing aan? Greenpeace stroopt de mouwen op en toont zich van zijn creatiefste kant. De milieuorganisatie combineert allerlei acties met aanwezigheid ter plaatse, samenwerking met inheemse volkeren en de publicatie van een nieuw cartografisch instrument; en van rapporten die de rol van multinationals in de vernieling van de bossen aantonen. We schetsen enkele opmerkelijke gebeurtenissen en ontwikkelingen van de voorbije maanden.

Eind februari 2006. Op verzoek van verscheidene inheemse volkeren rond het Murray-meer zet Greenpeace voor drie maanden een kamp op in de bossen van Papua Nieuw Guinea. In dit land is nauwelijks 1% van de bossen beschermd en jaarlijks gaan 250.000 hectaren voor de bijl. Het land wordt letterlijk door Maleisische bedrijven geplunderd. Nadat die de bossen in hun eigen land hebben omgehakt, willen ze nu van de bossen van Papua Nieuw Guinea hun nieuwe Eldorado maken. 75 tot 90% van de houtkap is er illegaal. De opdracht van Greenpeace bestaat erin deel te nemen aan de afbakening van

het grondgebied van de inheemse volkeren, zodat ze beter beschermd zijn. Het optrekken van het boskamp valt trouwens samen met de aankomst in Papua Nieuw Guinea van de Rainbow Warrior.

Van Papua Nieuw Guinea naar Europa...

Terwijl Greenpeace ter plaatse de mensen bijstaat die niet altijd zelf hun rechten kunnen laten gelden, brengt Brian Baring van de Gingilang-clan in Papua Nieuw Guinea een bezoek aan verscheidene Europese landen. Brian Baring komt uit het dorp Wamoki en maakt met Greenpeace een rondreis door Europa

om er te getuigen van de vernieling van de bossen in zijn geboortestreek. “De komst van de bosbouwbedrijven heeft alles veranderd”, vertelt hij. “De mensen beginnen steeds meer gewassen te telen die een snelle winst opleveren en die ze kunnen uitvoeren (de zogenaamde ‘cash crops’). Intussen verwaarlozen ze de traditionele teelten. Tot voor kort bepaalden de natuur, het werken in onze moestuinen en onze wekelijkse bezoeken aan het woud voor de jacht en geneesmiddelen, het ritme van ons leven.”

Waarom maakt hij een rondreis door Europa, wanneer er nog zoveel werk aan de winkel is in zijn eigen land? “Onze regering kan niet doeltreffend reageren. Er is te veel corruptie en het volk legt te weinig gewicht in de schaal in vergelijking met de grote bosbouwbedrijven. De media spelen ook hun rol niet. We moeten de ideeë ingang doen vinden dat een bos op duurzame wijze kan worden beheerd door diegenen die er van afhankelijk zijn. Wij geloven sterk dat het bos aan de volgende generaties toebehoort, maar die mening delen de grote bosbouwbedrijven niet. Zij beloven veel, maar

Greenpeace-actie in het Amazonewoud. De man die de illegale ontbossing van dit stukje woud op zijn kerfstok heeft, zal het spandoek heel snel aan flarden rijden.

komen hun beloftes niet na. Die bewustwording moet zowel bij ons als hier bij jullie gebeuren.”

Een wijs standpunt, maar de uitvoering ervan is ingewikkeld. “We moeten projecten van duurzaam bosbeheer opzetten in bossen die behoorlijk worden beschermd. Je kan je het effect van een twintigtal houthakkers op een dorpsgemeenschap niet voorstellen. Het is moeilijk om aan de lokroep van het makkelijk verdiende geld te weerstaan. Vaak betalen de jonge meisjes ook de prijs van deze weinig duurzame ontwikkeling. Ze worden zwanger en worden door hun familie verstoten.”

... via het Amazonewoud

Begin maart ontrolt Greenpeace aan het andere eind van de wereld een spandoek van 2.500 m² in een zone van 1.545 hectaren illegaal gekapt Amazonewoud. De reactie laat niet op zich wachten. Een week later arresteert de Braziliaanse milieupolitie de man die rechtstreeks verantwoordelijk is voor deze illegale ontbossing en die bovendien niet gearzeld heeft om onze spandoek aan flarden te rijden. Het is niet zijn eerste veroordeling. De feiten spelen zich af in de staat Para, een staat die bekend staat voor (vaak illegale) ontbossing op grote

schaal. Deze staat beschikt over wetten om ontbossing te straffen maar die worden niet altijd even streng toegepast...

Bij de start van de Conventie over Biodiversiteit **eind maart**, publiceert Greenpeace een nieuw cartografisch instrument ⁽¹⁾. Hiermee kunnen ongerepte bosgebieden die dringend bescherming nodig hebben, geïdentificeerd worden. Wist u dat vandaag slechts 8% van de ongerepte bosgebieden beschermd is? Willen we de bossen redden, dan is het hoog tijd om samen met de lokale bevolking een netwerk van beschermde gebieden op te richten en om de uitvoer van illegaal gekapt hout stop te zetten.

Strijd tegen illegale activiteiten

Onverdroten verzet Greenpeace zich in de oerbossen overal ter wereld tegen de illegale houtkap. **Begin april** publiceert Greenpeace een rapport ⁽²⁾ waarin het de sleutelrol van China bij het ‘witwassen’ van illegaal gekapt hout, vooral uit de bossen van Papua Nieuw Guinea, uit de doeken doet. De laatste tien jaar is de houtinvoer in China haast vervijfvoudigd. Dat is deels te wijten aan de steeds maar toenemende vraag naar houtproducten in het land. Maar China gebruikt een deel van het hout ook voor

verwerking in multiplex, meubelen en parketvloeren om die daarna uit te voeren naar de VS, Europa en ook Japan. Door houtproducten te importeren uit China, zijn we dus mee verantwoordelijk voor de teloorgang van de bossen in Papua Nieuw Guinea en Indonesië. Ook deze boodschap verspreidt Brian Baring op zijn tocht door Europa.

De opdracht is loodzwaar, maar gelukkig worden er kleine én grote overwinningen geboekt. In Canada is na tien jaar strijd – samen met de lokale bevolking, de inheemse volkeren en andere milieuorganisaties – het Grote-Berenbos in Brits Columbia eindelijk beschermd. Een groot deel van het woud kan niet meer als grondstof dienen voor de houten papierindustrie. Door die overwinning zijn ook de beren (de grizzly en de Kermode-beer, een witte beer die echter geen ijsbeer is) in dit bos nu beschermd. Die overwinning is zonder enige twijfel het resultaat van een langdurige strijd samen met de bosbewoners.

E.L.

Hout komt aan in de haven van Shekou in de Chinese provincie Guangdong. China voert steeds meer illegaal gekapt hout uit Zuidoost-Azië in.

⁽¹⁾ Roadmap to Recovery: The world's last intact forest landscapes. Zie www.greenpeace.org/international/press/reports/forest-maps

⁽²⁾ Sharing the Blame, Greenpeace International en Greenpeace China, maart 2006. Zie www.greenpeace.org/international/press/reports/sharing-the-blame

BEELDEN ZEGGEN SOMS MEER DAN WOORDEN

Deze foto's uit 2005 zijn alledrie in de prijzen gevallen. Niet alleen omdat het mooie beelden zijn, maar ook voor hun boodschap. Achter de foto van een ongerust gezicht of van een buitengewoon landschap schuilt soms een heel verhaal. Zoals hier bijvoorbeeld over de gevolgen van onze afhankelijkheid van vervuilde energiebronnen, of het nu gaat om fossiele brandstoffen of kernenergie...

► Daniel Beltra, die al jaren foto's neemt voor Greenpeace, behaalde voor deze foto een prijs van de prestigieuze *World Press Photo*. De foto toont de ergste droogte ooit in het Amazonewoud. In oktober 2005 strandde deze boot op een zandbank in de regio. Onmiddellijk daarna veroorzaakte het opdrogen van de rivier de dood van miljoenen vissen en de schipbreuk van andere schepen, waardoor de bevoorrading van de steden in het gedrang kwam. Naast de rivier werd ook een heel ecosysteem getroffen door de droogte: planten- en diersoorten die van onschatbare waarde zijn, terwijl drinkwater almaar schaarser wordt. Door de klimaatverandering nemen dit soort extreme weersomstandigheden in aantal en intensiteit toe.

▲ Met deze foto die hij in opdracht van Greenpeace maakte, behaalde Robert Knoth een prijs van de *World Press Photo*. Hij duwt ons met de neus op de gevolgen van de kernramp in Tsjernobyl 20 jaar geleden. De 12-jarige Natasha Popova en de 8-jarige Vadim Kuleshov wonen beiden in Wit-Rusland. Natasha lijdt aan microcefalie en is mentaal gehandicapt. Vadim lijdt aan een beenderziekte en is ook mentaal gehandicapt. Heel wat kinderen werden in de jaren na Tsjernobyl met afwijkingen geboren. Maar al te vaak verkiest men hierover te zwijgen...

▼ Deze foto is bekroond als *Picture of the Year*, de Amerikaanse tegenhanger van de *World Press Photo*. Nick Cobbing, een fotograaf die deelnam aan een Greenpeace-expeditie, vereeuwigd hier op indrukwekkende wijze het smelten van het ijs in Groenland. Door de opwarming van de aarde smelten de gletsjers er sneller dan vroeger, waardoor het waterpeil van de oceanen stijgt...

Soja uit het Amazonewoud in België: Greenpeace reageert!

De intensieve sojateelt ruikt op in de Braziliaanse bossen en heeft intussen ook het Amazonewoud bereikt ⁽¹⁾. De Braziliaanse soja wordt massaal naar landen zoals België uitgevoerd, waar hij vooral moet dienen om onze veestapel te voederen... De laatste maanden voerde Greenpeace de acties op tegen deze absurde en onaanvaardbare toestand. Bossencampaigner Philippe Cornelis geeft een chronologisch overzicht van de recentste gebeurtenissen.

vrachtwagens beladen met Campina-producten het fabrieksterrein oprijden. We vinden het essentieel dat dit grote zuivelbedrijf er zich toe verbindt geen soja uit het Amazonewoud of genetisch gemanipuleerde soja te gebruiken.

Door onze acties zijn we in discussie getreden met de diervoedersector en, op internationaal vlak, met Cargill en

In de vroege uren van 24 maart trekken we naar het Brusselse Muntplein. We zetten er een info-stand, een boomstam van 15 ton en sojazakken

klaar en de activisten verkleden zich in koeien, varkens en kippen... Dit visueel decor dient om de tragedie van het Amazonewoud te illustreren: bomen worden er omgehakt om plaats te ruimen voor sojaplantages. Een absurde situatie! De talrijke voorbijgangers worden over de problematiek ingelicht en reageren positief op onze boodschap.

Op 8 april zetten we een eerste actie op touw in de haven van Gent om er de rol van Cargill bij de vernieling van het Amazonewoud aan de kaak te stellen. Deze agro-industriële reus heeft zich illegaal in het Amazonewoud gevestigd en aarzelt niet er de sojateelt te promoten. Tegelijkertijd vinden in Duitsland en Groot-Brittannië acties plaats tegen McDonald's. Deze fastfoodketen is klant bij een Cargill-filiaal dat met soja uit het Amazonewoud kippen voedert die later in de Chicken McNuggets terechtkomen.

Twee dagen later, op 10 april, schieten we opnieuw in actie. Deze keer richten we het vizier op de veevoedersector via een van de belangrijkste spelers: Vanden Avenne uit Ooigem. Doel is de garantie bekomen dat sector geen beroep zou

doen op Amazone-soja voor zijn veevoedermengsels.

Ten slotte brengen we op 14 april een bezoek aan Campina. We beletten dat

McDonald's. We zullen niet versagen. We willen immers het Amazonewoud beschermen tegen elke aantasting en ijveren voor een lokale landbouw die mens en milieu respecteert.

⁽¹⁾ Wilt u hierover meer weten? Lees dan het dossier achteraan in dit nummer.

Nog altijd geen oplossing voor kernafval

Het laatste hoofdstuk van de kernafvalsaga is nog niet geschreven. Vanaf de jaren negentig van vorige eeuw liet Greenpeace van zich horen, toen de overheid op zoek ging naar een terrein om laagradioactief afval te bergen. Sindsdien blijft de organisatie dit dossier op de voet volgen. Naast de acties ter plaatse, is er ook achter de schermen gewerkt. Vandaag behaalt Greenpeace samen met andere organisaties en de buurtcomités een nieuwe overwinning: de gemeenten Fleurus en Farciennes weigeren om van hun grondgebied een kernafvalkerkhof te maken. Het project voor de berging van laagradioactief afval in Fleurus en Farciennes

heeft veel weg van een nieuwe en vergeefse poging om ons te doen geloven dat een oplossing is gevonden voor het gênante kernafval.

Men hoeft geen specialist te zijn om te begrijpen dat het voorgestelde terrein in een dichtbevolkt gebied, boven oude mijnen en in een aardbevingsgevoelige streek, helemaal niet voldoet aan de normen voor de berging van kernafval. Fleurus en Farciennes liggen trouwens ver van Doel en Tihange, waar het kernafval wordt geproduceerd. Hierdoor nemen de transport- en beheersrisico's onnodig toe.

Onder de grond en in beton

Het project in Fleurus en Farciennes bestond erin het kernafval definitief te bergen door het onder de grond te stoppen en dan met beton te overgieten. Definitief betekent onherroepelijk. Hoe zal men dan het kernafval in de gaten kunnen houden en ingrijpen als er zich een probleem voordoet? En hoe gaat men het kernafval terughalen, als in de toekomst een efficiëntere manier voor berging wordt ontdekt?

Greenpeace vindt dat het bestaande kernafval bovengronds, tijdelijk en dicht bij de kerncentrales moet worden

WAT MET HET KERNAFVAL?

In 1992 zocht de Belgische overheid wanhopig naar een terrein voor de definitieve berging van laagradioactief afval. 98 terreinen verspreid over 47 gemeenten werden voorgesteld. De ene na de andere gemeente bedankte voor de eer. De kernenergiesector ging dan bij andere gemeenten, zoals Fleurus en Farciennes, aankloppen. Nu keren ook deze gemeenten zich tegen het project om kernafval op hun grondgebied ondergronds te bergen, ondanks vage beloftes over aantrekkelijke financiële compensaties. Mol en Dessel zijn nu nog de enige gemeenten die in aanmerking komen. Wordt ongetwijfeld vervolgd.

geborgen, zodat een voortdurend toezicht mogelijk is. Het gaat hier trouwens alleen om laagradioactief afval. Voor het hoogradioactief afval, dat gedurende 240.000 jaren gevaarlijk blijft, heeft de kernindustrie helemaal nog geen oplossing. Wanneer wordt de kernenergiemachine eindelijk stilgelegd?

Caroline Vetter

Actie postkaarten: 2.000 maal bedankt!

Met meer dan 2.000 was u, om met enthousiasme mee te doen aan de postkaartenactie gericht aan de voorzitters van de democratische politieke partijen. Zo steunde u onze vraag naar een versnelde kernuitstap en naar meer investeringen in energie-efficiëntie en hernieuwbare energie.

De reacties lieten niet op zich wachten. Positief is dat alle partijen zich uitspreken voor meer steun aan hernieuwbare energiebronnen en een rationeler energiegebruik. De reacties zijn iets verdeelder als het aankomt op het uitvoeren van de wet op de kernuitstap.

Het zal waarschijnlijk geen verbazing wekken dat de partij **Groen!** bij monde van voorzitter Vera Dua resoluut achter de beslissing tot kernuitstap blijft staan. De **CD&V** heeft dan weer grote vragen bij de kernuitstap. De partij vindt dat we de verlenging van de levensduur van Doel 1 en 2 moeten overwegen en liet recent ook in de media duidelijk verstaan dat ze de uitstap uit de kernenergie willen terugdraaien. De **VLD** verwijst in zijn antwoord naar een nakende studie, besteld op vraag van minister van Energie Marc Verwilghen, over de energiebehoeften van België tegen 2030. Het resultaat daarvan laat zich raden, aan-

gezien deze studie wordt gesteund door een reeks notoire adepten van kernenergie... Nieuwe **sp.a**-voorzitter Johan Vande Lanotte laat aan duidelijkheid niets te wensen over: de partij bevestigt haar steun aan de kernuitstap. Voor de socialisten is de vraag niet meer OF we stoppen met kernenergie, maar wel hoe we deze energie duurzaam vervangen. Niet voor niets heeft de federale milieuminister Bruno Tobback een studie besteld over de vraag hoe België zijn CO₂-uitstoot kan verminderen met 60

à 80%, met respect voor de wet op de kernuitstap...

Eén zaak is nu al duidelijk: de industriële wereld in België loopt vooruit op de kernuitstap. Sinds het inwerking treden van de wet, zijn al heel wat investeringen aangekondigd in nieuwe elektriciteitscentrales met hoog rendement en in hernieuwbare energie. Het totale vermogen daarvan is groter dan het vermogen van de drie oudste kerncentrales, die in 2015 de deuren moeten sluiten.

VERENIGD KONINKRIJK: WETENSCHAPPERS EN POLITICI VERWERPEN KERNENERGIE

Slecht nieuws voor de Britse premier die voorstander is van kernenergie. In een rapport van maart ⁽¹⁾ besloot de Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (CDO), een adviesorgaan van de Britse overheid, dat kernenergie geen oplossing is voor de dubbele uitdaging voor het VK: de strijd tegen de klimaatverandering en het verzekeren van de energiebevoorrading. Vandaag wekt kernenergie 20% van de Britse elektriciteit op. Tegen 2020 zal dit tot 7% gedaald zijn en in 2035 zullen alle reactoren van de huidige generatie worden stilgelegd. De CDO geeft de voorkeur aan hernieuwbare energiebronnen en energie-efficiëntie boven kernenergie. Op voorwaarde dat ze alle kansen krijgen, zouden hernieuwbare energiebronnen tussen 68 à 87% van de energiebehoeften van het land kunnen voorzien. Tezelfdertijd zou een hogere energie-efficiëntie de energievraag met 30 tot 40% kunnen doen dalen. Wat wil men nog meer in de strijd tegen de klimaatverandering?

Enkele dagen na de CDO verwierp ook de Milieucommissie van het Brits parlement kernenergie. En nu maar hopen dat onze politici deze aanbevelingen niet zomaar naast zich neerleggen!

⁽¹⁾ U kunt het rapport downloaden op www.sd-commission.org.uk/publications/downloads/SDC-NuclearPosition-2006.pdf

Tsjernobyl: Jelena's getuigenis

Jelena is 25 jaar. Toen reactor nr 4 van de kerncentrale van Tsjernobyl op 26 april 1986 ontplofte, was ze vijf. Ze moest toen enkele maanden haar ouderlijk huis in de stad Gomel op 150 km ten noorden van Tsjernobyl verlaten. Ter gelegenheid van de 20ste verjaardag van de ramp is Jelena, samen met haar zus Irina, naar België gekomen om haar verhaal te vertellen. En om te vragen dat men afziet van kernenergie.

Jelena (rechts) en haar zus Irina.

"Ik was vijf jaar in april 1986. Ik herinner me die dag niet zo goed. Maar ik weet wel dat hij het begin was van een tragedie, niet alleen voor mijn familie, maar voor duizenden mensen in veel landen. In onze familie praat men er niet zo graag over. Maar ik herinner me wat mijn moeder er over vertelde. Het was een mooie dag; ik speelde buiten met mijn oudere broer. Mijn zusje was slechts 13 dagen oud en lag in een wiegje onder een berk. Plotseling verschenen er donkere wolken en er stak een felle wind op. Mama riep ons naar binnen. We hebben ons speelgoed opgeraapt, terwijl moeder zich naar het wiegje haastte. Maar ze was niet snel genoeg; de eerste regendruppels vielen al op mijn zusje. Misschien hebben die druppels ons leven wel veranderd? In het begin werd ons niets gezegd. Er werd niet over een ongeluk gesproken om paniek te vermijden.

Omdat de overheid vreesde dat de tweede reactor ook zou ontploffen, stonden er treinen klaar om onze stad te evacueren. Gomel ligt niet zo ver van Tsjernobyl. Het duurde een tijdje voor we beseften dat het om radioactieve regen ging. Sindsdien is het woord 'radioactief' deel gaan uitmaken van onze dagelijkse woordenschat en heeft het onze levens bepaald."

[De schaduw van Tsjernobyl is opnieuw in mijn leven opgedoken]

"Tsjernobyl heeft me veel kindervreugde gekost: de zon op mijn huid voelen, wat ik zo graag had, mocht niet wegens de radioactieve straling. We moesten in de schaduw blijven. Ploeteren in het water was ook al verboden, want het water was besmet. En paddenstoelen of bosbessen plukken mocht ook niet meer... Geen verwennerij meer. De tijd ging voorbij en we hebben ons aan alle beperkingen aangepast. Geleidelijk aan beseften we dat ze er voor onze bestwil waren. Het leven hernam zijn gewone gang. Ik groeide op en ging naar school. Ik was een redelijk goede leerlinge. In 1998 voltooidde ik de middelbare school met een eervolle vermelding. Ik droomde ervan naar de universiteit te gaan. Maar de schaduw van Tsjernobyl is toen weer in mijn leven opgedoken. In plaats van kennis te maken met de universitaire wereld, maakte ik kennis met de medische wereld. Op de dag dat er bij mij een hersentumor werd vastgesteld, kwamen mijn ouders terug uit Minsk. Mijn zus was er net geopereerd na een gelijkaardige diagnose. Ik wist niet hoe ik mijn moeder moest vertellen dat ze terug naar Minsk zou moeten. Na zijn onderzoek had de dokter immers ook mij een operatie aangeraden. Zo heeft Tsjernobyl mijn jeugd verpest."

Tsjernobyl in België?

Net vóór de ramp in Tsjernobyl hadden experts de kerncentrale nog veilig verklaard. Het onmogelijke is dus gebeurd...

Kan dit onmogelijke ook in België voorvallen? In onze centrales staan zeker niet dezelfde types reactoren als diegene die in Tsjernobyl is ontploft. Wat niet betekent dat ze 'immuun' zijn tegen elk ongeval. De zeven reactoren in België zijn hogedrukwaterreactoren. Een van de zwakke punten ervan is dat het koelwater een hoge temperatuur en druk heeft. Samen met de radioactiviteit leidt dat tot een versnelde corrosie van sommige onderdelen. En onze kerncentrales verouderen natuurlijk ook. Ze werden oorspronkelijk ontworpen om 30 jaar mee te gaan, maar hun levensduur is nu tot 40 jaar verlengd. En dat is uit veiligheidsoogpunt niets om blij over te zijn: er gebeuren steeds meer ongelukken. Hoe langer de reactoren blijven draaien, hoe groter de risico's...

De Tsjernobyltentoonstelling

© GREENPEACE/ROBERT KNOTH

Ter gelegenheid van de 20ste verjaardag van de Tsjernobylramp organiseerde Greenpeace in verschillende landen (waaronder België en Oekraïne) een fototentoonstelling. De foto's van Robert Knuth tonen het lijden van de slachtoffers 20 jaar na de ramp. Voor wie de kans niet had om de tentoonstelling te bezoeken, beschrijven we hier enkele foto's.

◀ Dimitri Novikov, 22 jaar, Rogin, Wit-Rusland. Dimitri lijdt sinds acht jaar aan chronische leukemie. Hij dankt zijn overleving aan Nederlandse vrienden die hem geneesmiddelen sturen die hij in Wit-Rusland niet kan bekomen.

◀ Anna Pesenko, 15 jaar, hersentumor, Gomel, Wit-Rusland. Op vierjarige leeftijd werd bij Anna een hersentumor vastgesteld. Na een behandeling in 2000 is de kanker opnieuw opgedoken. Momenteel is Anna erg verzwakt. Ze brengt de meeste tijd door in de afdeling intensieve zorgen van het buurtziekenhuis.

▼ Galina Miroshnichenko, 34 jaar, schildklierkanker, Kiev, Oekraïne. Na het Tsjernobylongeluk steeg het aantal gevallen van schildklierkanker, eerst bij jonge kinderen en nu ook bij volwassenen.

© GREENPEACE/ROBERT KNOTH

© GREENPEACE/ROBERT KNOTH

“Voor de operatie werd ik kaalgeknipt. Tijdens de operatie hebben ze een bewegingszenuw geraakt en kon ik niet meer bewegen. Mijn moeder herinnert zich nog de operatie en de intensieve zorgen. Ik had een hersenoedeem. Het was een zaak van leven of dood. Dankzij de zorgen van de dokters en mijn ouders heb ik het overleefd. Vandaag zijn mijn leven en mijn familie mij het dierbaarst. Met de steun van mijn familie heb ik de beproeving doorstaan en sta ik weer op mijn benen. Mijn flirt met de dood heeft me het leven leren waarderen en beminnen.

Ik weet nu dat men nooit mag opgeven. Men moet altijd op iets beters hopen en van de mooie momenten genieten. Maar om dat op mijn 25ste te zeggen, ben ik wel sinds mijn 17de zwaar op de proef gesteld. Gedurende 8 jaar zat ik in een rolstoel en daarna heb ik opnieuw moeten leren lopen om uiteindelijk mijn droom waar te maken en naar de universiteit te gaan. Ik ben niet volledig hersteld, maar ik heb een gevuld leven en ik geniet van elk ogenblik. Alles kan gebeuren: vreugde, pijn, beledigingen, ontgoochelingen, maar wat telt, is in leven zijn.”

De omzwervingen van de Clemenceau

Volgeladen met asbest ondernam het vliegdekschip Clemenceau eind 2005 een laatste reis naar India om er ontmanteld te worden. Ter plaatse zouden de arbeiders ongetwijfeld in aanraking komen met het asbest, dat extreem gevaarlijk is voor mens en milieu. Maar in februari 2006 gebeurde er iets onverwachts: president

Chirac beval om de Clemenceau terug naar Frankrijk te brengen. Als er iemand is die deze overwinning verdient, is het wel Martin Besieux, Belgisch campaigner van het eerste uur. Hieronder volgt zijn getuigenis.

De Clemenceau zit vol asbest, een uiterst giftige stof. Dit schip naar India sturen, is dus hetzelfde als giftig afval uitvoeren. Maar de Bazel-Conventie verbiedt de uitvoer van giftig afval van landen in het Noorden naar armere landen in het Zuiden. Wij zijn niet gekant tegen de ontmanteling van schepen in Azië, maar we vragen wel dat alle giftige stoffen er vooraf uit worden verwijderd. Maar op de Clemenceau was, volgens de experts, nog 500 ton asbest aanwezig...

Een stevig onderbouwd dossier

Onze campagnes zijn altijd goed onderbouwd. We hebben dus vooraf een stevig dossier voorbereid over de werkomstandigheden op de sloopwerven in Bangladesh en India en over de effecten van asbest. Samen met mensenrechtenorganisaties voerden we een enquête uit in de dorpen van de arbeiders. We stelden ze enkele vragen en namen foto's van de toestand ter plaatse. We verzamelden ook getuigenissen van mensen die

hier bij ons het slachtoffer waren van asbest: sommigen hebben op de werf van de Clemenceau gewerkt, anderen als matroos aan boord. Ten slotte namen we contact op met wetenschappers die overal ter wereld onderzoek doen naar asbest.

[We kunnen niet toestaan dat een schip vol asbest voor de sloop naar een land gestuurd wordt waar de mensen arm zijn, waar de arbeiders geen beschermende kledij dragen en waar men asbest nog niet als gevaarlijk beschouwt.]

Michel Savary, Frans asbestslachtoffer

Overwinning van het recht en de moraal

Om de Franse, Egyptische en Indiase overheden te overtuigen, vliegen we in januari naar Egypte. Dat land speelt een sleutelrol, omdat de meeste schepen op weg naar de sloop via het Suez-kanaal varen. Onze argumenten halen het op de terughoudendheid van de overheid en onze acties tegen de Clemenceau werpen vruchten af: gedurende tien dagen wordt het schip in Egyptische wateren opgehouden. Daarna halen economische motieven het op milieubescherming en gezondheid. In tussentijd volgt het Indiase hoogrechtshof het advies van zijn wetenschappelijk comité en verbiedt de Clemenceau de toegang tot de Indiase wateren. In Frankrijk vernietigt de Raad van State de beslissing om de Clemenceau naar India te exporteren. De Franse president heeft geen andere uitweg dan het schip naar Frankrijk terug te roepen. Voor ons is dat een duidelijke overwinning van het recht en de moraal!

Sindsdien pleit Jacques Chirac ervoor de schoonmaak van verontreinigde schepen op Europees niveau aan te pakken. De Europese Commissie heeft zich op haar beurt uitgesproken voor een EU-strategie om de reders-vervuilers verantwoordelijk te stellen. Van onze kant hebben we een coalitie opgericht met daarin alle organisaties die zich over dit thema buigen. We blijven druk uitoefenen, zodat het niet bij loze beloftes alleen blijft.

Actie in de haven van Toulon om het vertrek van de Clemenceau naar India te verhinderen.

Ecoversbruiken is beter!

Wordt het klimaat voor onze kinderen en kleinkinderen een nachtmerrie?
Greenpeace vraagt uw hulp om de opwarming van de aarde af te remmen.
Hoe doet u mee?

Minder verbruiken - Beter verbruiken. Hieronder enkele schitterende ideeën om verspilling tegen te gaan, maar wel met behoud van ons huidig comfort.

- Gebruik spaarlampen.
- Koop elektrische huishoudapparaten met het etiket A+ of A++, want zij zijn het energiezuinigst.
- Schakel de computer na gebruik uit en trek de stekker uit.
- Zet het nachtlampje van de tv, de video, de dvd-speler... uit.
- Draai de thermostaat wat lager en trek een warme trui aan; bij mooi weer kan je beter verluchten, ventileren en voor schaduw zorgen dan de airco aan te zetten.
- Spring op de fiets voor kleine afstanden en word een enthousiast trein-tram-bus-gebruiker.
- Vermijd vooral het vliegtuig te nemen voor korte afstanden; vliegtuigen zijn namelijk enorme energieverbruikers.

In onze **Energiegids** vindt u nog meer goede raad om thuis energie te besparen. Een bezoekje aan http://ecohouse.greenpeace.be/Eco_NL/index.html loont zeker de moeite.

Als we allemaal de raadgevingen opvolgen, zal de uitstoot van broeikasgassen aanzienlijk verminderen. En dat is een stap in de goede richting om het klimaat te redden!

Voorlichter bij Greenpeace België, iets voor u?

Voorlichters zijn vrijwilligers die een belangrijke rol spelen bij het bekend maken van de doelstellingen en campagnes van Greenpeace. Zij geven voordrachten in scholen en bij verenigingen. Maar dat is niet alles. Voorlichters zetten ook informatiestands op tijdens activiteiten van verenigingen, en geven de toeschouwers ook tekst en uitleg bij een actie of een evenement. Informatie over de campagnes en over Greenpeace in het algemeen krijgt u als voorlichter op vele manieren: via regelmatige vergaderingen, op trainingsdagen en via regelmatige infopakketten en persoverzichten.

Kriebelt het al?

Vul dan snel de antwoordstrook in en stuur ze naar Elke De Laet, Greenpeace, Haachtsesteenweg 159, 1030 Brussel, tel 02 274 02 00, fax 02 274 02 30, info@be.greenpeace.org.

U ontvangt dan een brief met een kleine vragenlijst. Als u deze terugstuurt en u voldoet aan de voorwaarden, dan contacteren wij u voor een gesprek.

A N T W O O R D S T R O O K

☐ **Ja**, ik wil voorlichter worden bij Greenpeace België:

Voornaam: _____

Naam: _____

Straat: _____

Nr: _____ Bus: _____ Postcode: _____

Plaats: _____

Tel. en/of gsm: _____

E-mail: _____

Geboortedatum: _____

Steun onze campagne en red het Amazonewoud!

U ontving onlangs ongetwijfeld onze mailing over de redding van het Amazonewoud. Zoals u in het dossier van dit nummer leest, strekken in Brazilië de sojavelen zich uit zover het oog reikt. De bossen worden er omgehakt om plaats te ruimen voor gigantische sojaplantages. Die ontbossing moet dringend worden afgeremd.

Uw financiële steun is daarbij essentieel. Als u nog niet op onze mailing hebt gereageerd en toch een gebaar wilt stellen om het grootste tropische woud ter wereld te redden, dan is het nog niet te laat. Vindt u de mailing niet meer terug? Vul dan gewoon het overschrijvingsformulier bij dit magazine in. Ter herinnering: elke gift vanaf 30 euro is fiscaal aftrekbaar. Bij voorbaat dank!

Greenpeace aan de lijn

Misschien kreeg u onlangs telefoon van Greenpeace? We bellen momenteel donateurs op met wie we het contact hebben verloren, omdat ze bijvoorbeeld zijn verhuisd of van bank veranderd. Als de persoon aan de andere kant van de lijn wat tijd heeft, proberen we te weten te komen of hij of zij ons opnieuw wil steunen. Als dat zo is, sturen we de nodige formulieren op om de situatie recht te zetten en klaar is kees.

We hebben uiteraard graag de steun van zo veel mogelijk sympathisanten, want zo zijn we financieel onafhankelijker en staan we steviger in onze schoenen bij onderhandelingen met politici en industriëlen. We zijn er trots op dat meer dan 110.000 mensen ons in België steunen.

Als de persoon aan de andere kant van de lijn ons niet opnieuw wil steunen, is dat geen probleem! We proberen alleen even de redenen hiervoor te achterhalen, zodat we nog efficiënter kunnen werken.

Greenpeace steunen via een legaat of schenking

Hoe Greenpeace steunen via een legaat of een schenking? Waarom zou ik een testament opstellen? Hoeveel bedragen de succes- en schenkingsrechten?

Bij heel wat mensen komen deze vragen op, wanneer ze hun testament opstellen of een schenking willen doen. Uw vragen hierover worden beantwoord in de brochure *Testamenten en schenkingen*. In het eerste deel trachten we een antwoord te geven op veel voorkomende vragen over testamenten en schenkingen. We hechten bijvoorbeeld bijzonder belang aan de duolegaten, een interessante formule die een aanzienlijke belastingbesparing met zich meebrengt. In het tweede deel geven we meer informatie over onze organisatie voor de lezers die ons nog niet zo goed kennen. We leggen onze werking en onze milieubeschermingscampagnes uit.

Kortom, een brochure die zeker de moeite loont om door te nemen. U kunt deze brochure vrijblijvend

aanvragen door ons de antwoordstrook ingevuld terug te sturen, of contacteer

Raf Drijvers: raf.drijvers@be.greenpeace.org, tel 02 274 02 33.

A N T W O O R D S T R O O K

Ja, ik ontvang graag de brochure **Testamenten en schenkingen**.

Naam: _____

Voornaam: _____

Straat: _____ Nr: _____ Bus: _____

Postcode: _____ Gemeente: _____

Tel: _____

Geboortedatum: _____

Terugsturen naar: Greenpeace, t.a.v. Raf Drijvers, Haachtsesteenweg 159, 1030 Brussel

GREENPEACE

DOSSIER

Zomer 2006 • Juni - juli - augustus

HET AMAZONEWOUDE, BINNENKORT ÉÉN UITGESTREKT SOJAVELD?

Het Amazonewoud – het grootste tropische regenwoud ter wereld – roept twee verschillende beelden op: dat van een weelderige natuur en dat van een biotoop aangetast door industrie en landbouw. De ongebreidelde groei van de sojateelt is een recente en weinig bekende bedreiging en ook de nieuwe drijfveer achter de ontbossing van het Amazonewoud. De soja dient vooral om onze kippen, varkens en koeien te voederen. De teelt verniet niet alleen een uniek erfgoed dat het evenwicht op aarde in stand houdt, maar betekent ook een bedreiging voor de inheemse bewoners. Vaak moeten zij door de oprukkende sojaplantages het bos en hun woonplaats verlaten.

Greenpeace vindt dat het Amazonewoud dringend moet worden beschermd tegen deze industriële exploitatie. Schuchtere pogingen in die richting, zoals de oprichting van beschermde gebieden, worden wel ondernomen, maar als we dit ecosysteem willen redden, zijn er meer initiatieven nodig.

Sojavelden rukken met reuzenschreden op

Wordt het Braziliaanse Amazonewoud⁽¹⁾ op een dag herschapen tot één groot sojaveld, bewerkt door een handvol landarbeiders die zich blootstellen aan hoge doses pesticiden? De situatie ter plaatse is in ieder geval alarmerend: de laatste drie jaar is 69.850 km² bos vernield, ten dele om plaats te ruimen voor sojavelden...

Van het zuiden naar het noorden

Tot in de jaren 80 van de vorige eeuw werd soja bijna alleen in Zuid-Brazilië geteeld. Dat gebeurde in gebieden waar oorspronkelijk een Atlantisch bos lag. Het werd grotendeels geveld om plaats te maken voor de landbouw en een weinig duurzame houtindustrie. In de jaren 90 begon Brazilië een belangrijk deel van zijn Cerrado, een savanne die typisch is voor die streek, op te offeren. Sinds enige jaren heeft de opmars van soja het Amazonewoud bereikt...

Binnenkort haalt Brazilië de VS in en wordt het de grootste soja-producent ter wereld. De opmars van die vooral voor de export bestemde teelt gebeurt bliksemsnel. In theorie zou Brazilië zowat 100 miljoen hectaren (of een gebied groter dan 32 keer België of 2 keer Frankrijk) aan die teelt kunnen wijden. Wat zou betekenen dat het huidige areaal voor dit wondervoedsel moet vervijfvoudigen...

Ontbossing grijpt om zich heen in Mato Grosso, sojastaat bij uitstek

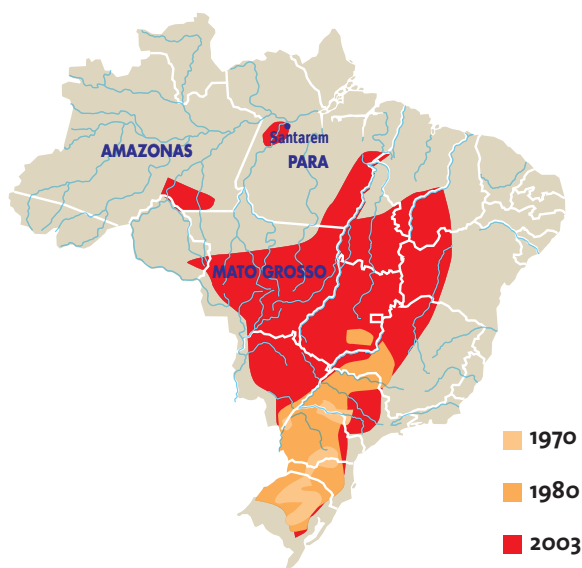
De Braziliaanse staat Mato Grosso, in het zuiden van het Amazonegebied, wil alleen al 40 miljoen hectaren aan de sojateelt wijden. Niet zo verwonderlijk, als men weet dat de gouverneur van de staat, Blairo Magii, een kopstuk van de industrie is. In een interview met de New York Times in september 2003 toonde hij zijn ware gelaat. Naar aanleiding van de cijfers over de ontbossing in Mato Grosso in 2002, verklaarde hij toen: "Een toename met 40% (...) betekent niets. En ik voel me helemaal niet schuldig voor wat we hier doen."

Het Braziliaanse Amazonewoud kan die nieuwe bedreiging van de soja nochtans best missen. Ontginningen, weilanden en een weinig milieuvriendelijk bosbeheer hebben al 17% van de oorspronkelijke bosoppervlakte doen verdwijnen. Wat zal er gebeuren met de ongelooflijke rijkdom aan planten- en diersoorten, wanneer de sojateelt op kruissnelheid komt?

Argentinië, het tweede grootste sojaland

Net zoals zijn noorderbuur wierp Argentinië zich sinds de jaren 90 op de intensieve sojateelt. In tegenstelling tot Brazilië, waar de soja nog grotendeels ggo-vrij is, wedde Argentinië vanaf het begin op genetisch gemanipuleerde soja. Een rapport van Charles Benbrook⁽²⁾ onderzoekt de rampza-

30 JAAR INTENSIEVE SOJATEELT IN BRAZILIË

In de gekleurde zones zijn sojateelten aanwezig.

⁽¹⁾ Het Amazonewoud strekt zich uit over negen landen in Zuid-Amerika. 63% ervan bevindt zich op het grondgebied van Brazilië. Dit dossier behandelt alleen de problematiek van de sojateelt in het Braziliaanse deel van het Amazonewoud.

⁽²⁾ Rust, Resistance, Run Down Soils, and Rising Costs - Problems Facing Soybean Producers in Argentina, Charles Benbrook, januari 2005.

lige gevolgen van de teelt van genetisch gemanipuleerde soja in Argentinië. De auteur waarschuwt vooral voor de risico's van een toenemend gebruik van pesticiden of insecticiden, het opduiken van resistenties en gronduitputting. Ontbossing is een ander onaanvaardbaar gevolg van de sojateelt. De bossen Las Yungas en Gran Chaco - die na het Amazonewoud samen het tweede grootste bosgebied van Latijns-Amerika uitmaken en waar jaguars en poema's proberen te overleven - hebben een zware tol betaald aan de industriële sojateelt.

Charles Benbrook besluit dat de uitbreiding van de sojaproductie paradoxaal genoeg de voedselvoorziening in Argentinië niet heeft verbeterd. Ze heeft wel sociale problemen gecreëerd of versterkt die eigen zijn aan een supergemechaniseerde en kapitalintensieve landbouw. Sommige leden van de Argentijnse regering bestempelen dit landbouwsysteem dan ook zonder aarzelen als een 'landbouw zonder landbouwers'. De soja-invasie in Argentinië lijkt niet geleid te hebben tot een grotere sociale welvaart. Volgens het Argentijns Nationaal Instituut voor Statistiek is sinds de opkomst van de transgene soja in Argentinië in 1996 het aantal Argentijnen dat verstoken blijft van het meest elementaire voedsel (in totaal 8,7 miljoen mensen) gestegen.

Ook in Argentinië voert Greenpeace actie tegen de vernieling van het bos voor de teelt van soja. In nauwelijks tien jaar tijd is het areaal voor soja er verdubbeld. Het bedraagt nu 14,1 miljoen hectaren.

HET AMAZONEWOUDE KRIEFT VAN PLANTEN EN DIEREN

In het Amazonewoud vindt men 30% van de biodiversiteit op aarde terug: 40.000 plantensoorten, 3.000 vissoorten, 2.000 vogelsoorten, twee soorten zoetwaterdolfijnen, zeldzame soorten reuzenotters, alligators, schildpadden... Het is ook het laatste toevluchtsoord van de jaguar.

In het Amazonewoud wonen bovendien honderden inheemse volkeren die honderden verschillende talen spreken. De culturele verscheidenheid is er enorm groot. Die volkeren hebben een nauwe band met het bos dat hen voorziet van voedsel en geneesmiddelen... En het Amazonewoud speelt ook een essentiële rol in het regelen van de regionale neerslag en van het klimaat op aarde. Meer dan ooit verdient die unieke regio op aarde bescherming. De inzet is van onschatbare waarde.

Sojamonocultuur en de gevolgen voor mens en milieu

Een voortdurend stijgende vraag, het vooruitzicht op winstgevende exportmarkten en een daling van de landbouwgronden in Zuid-Brazilië zijn de drijfveren voor een uitbreiding van de sojateelt. Die uitbreiding zorgt op haar beurt voor meer ontbossing in het Amazonewoud, met dramatische gevolgen voor het milieu en de inheemse volkeren.

Elk jaar worden ontelbare bosbranden aangestoken om plaats te maken voor de sojateelt. De rook die zo in de atmosfeer terecht komt, remt de neerslag af, met als gevolg meer droogteperiodes, die zelf de eerste symptomen zijn van een klimaatverandering in deze regio van de wereld. En, niet te vergeten, op de verbrande grond valt geen enkele plant of dier meer te bespeuren.

Om nog maar te zwijgen van de vervuiling die deze industriële en mestintensieve teelt met zich meebrengt. Bij de sojateelt alleen al wordt 25% van

alle pesticiden in dit land gebruikt ⁽¹⁾. Rivieren en het grondwater raken elke dag meer verontreinigd...

Sojatransport

Als de soja rijp is moet hij vanuit het woud naar de haven van Santarem worden vervoerd. Van daaruit wordt hij massaal naar Europa geëxporteerd. De aanleg van wegen in het woud beschadigt het weefsel van het bos en vergemakkelijkt de ontginning ervan. Zo bijvoorbeeld de BR-163: deze 1.700 km lange weg doorkruist het Amazonewoud van noord naar zuid. In 1973 werd hij voor

het verkeer geopend in de staat Mato Grosso en sinds 2002 is hij er geasfalteerd. Aan weerszijden van dit asfaltlint spreekt men over een verlies van 57% van de plantengroei. Het effect van de weg is merkbaar in een straal van 50 km.

In de zones die nog niet zijn geasfalteerd, bedraagt de ontbossingsgraad minder dan 9%. Maar de asfaltering neemt met rasse schreden toe en de sojakoorts is daar niet vreemd aan. De overheid in Mato Grosso verwacht dat na de voltooiing van de BR-163 elke dag 2.000 vrachtwagens, beladen met soja of meststoffen, die weg zullen gebruiken.

Drie werknemers voor 1.000 hectaren

De sojateelt is een ramp voor het milieu en zorgt niet voor meer werk in de regio. Een boerderij die de soja op een industriële en sterk gemechaniseerde wijze

⁽¹⁾ Altieri en Pengue, 2006.

Elk jaar gaan duizenden hectaren in rook op om plaats te maken voor soja.

teelt, heeft nauwelijks 3 landarbeiders in dienst voor 1.000 hectaren. Een familiebedrijf daarentegen stelt 1 landarbeider per 9 hectaren te werk ⁽¹⁾!

Slavernij nog niet helemaal uitgeroeid

De werkomstandigheden van de arbeiders in dienst van de sojabaronnen zijn erbarmelijk. De Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) heeft zich hun lot aangetrokken. Hun loon is gewoonlijk laag en bedraagt in sommige gevallen minder dan 2 dollar per dag. Vaak beschikken de arbeiders niet over een aangepaste uitrusting, zoals die bijvoorbeeld nodig is bij het gebruik van pesticiden. Maar dat is niet alles: de Braziliaanse overheid bracht een heleboel gevallen van slavernij aan het licht. Meer dan de helft ervan deed zich voor in de staten Mato Grosso en Para (in 2003 en 2004 werden in die twee staten bijna 8.700 gevallen opgetekend) ⁽²⁾. Via die twee staten breidt de sojateelt zich uit in het Amazonewoud. Greenpeace-onderzoek ⁽³⁾ heeft aangetoond dat multinatio-

nals, zoals Cargill of Bunge, zich hebben bevoorradt bij boerderijen die wegens slavernij waren veroordeeld.

Eenzijdige teelt, eenzijdige manier van leven?

In het Braziliaanse Amazonewoud wonen 20 miljoen mannen en vrouwen, onder wie 180.000 inheemsen. Tot die laatsten behoren de Mundurucu-indianen, die op zowat 80 km van Santarem wonen. Elke dag wordt het verband tussen de sojateelt en de versnippering van hun culturele waarden duidelijker: bomen die ze gebruiken voor de bouw van hun traditionele kano's, worden in grote getale omgehakt, vooral om plaats te maken voor sojaplantages; stukken bos die aan hun grondgebied grenzen, zijn platgebrand om er weilanden van te maken. Hun traditionele stamhoofden zien in dat het ergste nog moet komen. Een van hen, Fortuna Rocha, formuleert zijn vrees als volgt: "de kans bestaat dat de natuur die ons referentiepunt was, verdwijnt". Elke dag wordt de bedreiging groter: deze indianen hebben begrepen dat

de sojateelt gepaard gaat met het massaal gebruik van chemische producten. Vandaag al beginnen de resten ervan de bodem en het water te vervuilen.

De toestand is net zo verontrustend voor de Xingu-indianen in Mato Grosso. Hun grondgebied is nu al omringd door weilanden en sojavelden. Vis is hun belangrijkste voedsel. Maar nu al verontreinigen de pesticiden en onkruidverdelgers die bij de sojateelt worden gebruikt, de Amazone en haar bijrivieren.

Wat gaat er met deze mensen gebeuren, wanneer de sojateelt heeft vernield wat de houtindustrie, de veeteelt of de ontginningsindustrie al hadden aangetast? De Braziliaanse grondwet garandeert inheemse volkeren het eigendomsrecht op hun traditionele gebieden. De sojateelt treedt dit recht met voeten. Daarom is de afbakening van grondgebieden van inheemse volkeren dringend aan de orde. Hoe kunnen ze anders hun rechten afdwingen tegenover de machtige multinationals?

⁽¹⁾ (4) Analysis of Market Chains for Dutch Imported Products – Linkages between Dutch imports, biodiversity and poverty alleviation. A Research Paper prepared for Netherlands Committee for IUCN, 19 mei 2005.

⁽²⁾ (3) Eating up the Amazon, Greenpeace International, april 2006.

► Greenpeace-actie tegen de BR-163. Deze weg die midden in het woud is aangelegd, vergemakkelijkt het vervoer van de soja naar de haven van Santarem. Daar wordt hij voor de export naar Europa ingescheept.

© GREENPEACE/BETTA DANIEL

► Voor de inheemse volkeren is water van levensbelang. Jammer genoeg vervuilen de pesticiden die bij de sojateelt worden gebruikt, het water almaar meer.

© GREENPEACE/ROUVILLOS, ISABELLE

WIE VERBERGT ZICH ACHTER DE SOJAHANDEL?

Vier buitenlandse bedrijven (Bunge, Cargill, Archer Daniels Midland en Louis Dreyfus) zijn heer en meester op de Braziliaanse sojamarkt. Die Amerikaanse of Franse bedrijven verhandelen jaarlijks tussen 3 en 7,4 miljoen ton soja ⁽⁴⁾. Ze worden op de voet gevolgd door het bedrijf Maggi dat jaarlijks ongeveer 2,5 miljoen ton van dit kostbare goedje op de markt brengt. Vijf andere Braziliaanse bedrijven staan ook in de soja-top 10. Gewoonlijk zijn deze topbedrijven zo machtig, omdat ze een deel van de productieketen in handen hebben. Hun agenten treden al op vóór de teelt begint door de boeren vaak meststoffen, onkruidverdelgers en zaden te leveren en later hun oogst tegen een vaste prijs op te kopen. Ze nemen bovendien ook het vervoer en de export van de al dan niet tot poeder vernalen sojazaden op zich. De laatste jaren hebben de grote buitenlandse bedrijven massaal geïnvesteerd in de verwerking van de soja ter plaatse. Gewoonlijk gebeurt die in bedrijven in Zuid-Brazilië.

Een handleiding om het Amazonewoud te beschermen?

De soja-invasie laat lege landschappen achter. In Santarem vindt men steeds vaker mensen die bij de komst van de sojabaronnen hun grond hebben verkocht of verlaten. Vandaag leven ze in armoedige omstandigheden in de arme wijken rond Santarem.

Er bestaat geen kant-en-klaar recept om het Amazonewoud tegen de vele bedreigingen te beschermen. Maar er moeten snel maatregelen worden genomen om de vernieling van het woud af te remmen. Vanuit het Greenpeace-kantoor in Manaus, midden in het Amazonewoud, legt campaigner André Muggiati ons uit welke paden men kan bewandelen om het Amazonewoud uit de helse spiraal van vernieling te halen.

Het Amazonewoud verdwijnt onder andere door de aanleg van sojaplantages. Welke rol verwacht je van de Braziliaanse overheid?

André Muggiati: “De Braziliaanse overheid kan heel wat doen om die situatie recht te trekken. Bijvoorbeeld door ter plaatse de aanwezigheid van de federale instellingen, zoals de federale politie en het milieuagentschap IBAMA, te versterken. En waarom investeert de overheid

de subsidies die ze nu aan de sojaproductanten en veetelers geeft niet in milieuvriendelijke projecten?”

Doet de overheid haar plicht?

“Neen! Ik moet er wel aan toevoegen dat die instellingen niet over voldoende middelen of mensen beschikken om het hoofd te bieden aan dit complexe probleem in een zo uitgestrekt gebied als het Amazonewoud.”

Welke oplossingen stel je voor?

“Eén oplossing is de oprichting van een netwerk van beschermde gebieden in de sleutelregio's van het Amazonewoud. Die beschermde gebieden moeten als het ware een ‘groene muur’ vormen die de opmars van de ontbossing tegenhoudt. De reeds bestaande beschermde gebieden moeten volledig worden gerespecteerd en alle gebieden van inheemse volkeren moeten dringend worden afgebakend. Ten slotte, zoals al gezegd, moet de overheid ermee ophouden vernielende activiteiten, zoals de sojateelt, te financieren en haar aanwezigheid in de regio versterken.”

Zijn er al veel beschermde gebieden in het Amazonewoud?

“Samen beslaan ze een oppervlakte van zowat 14,4 miljoen hectaren. De meeste ervan worden echter niet behoorlijk gerespecteerd. Bovendien beschikken ze

EUROPESE UNIE GROOTSTE SOJA- INVOERDER TER WERELD!

Soja wordt vooral verwerkt in dier-voeder. De EU is de grootste invoerder ervan in de wereld. Nochtans kunnen we ons vee ook ander voeder geven. Een Belgische studie ⁽¹⁾ heeft aangetoond dat melkkoeien perfect kunnen gevoederd worden met lokale eiwitten, zoals klaver en gras. U kunt zelf ook uw steentje bijdragen om de greep van de sojabaronnen op het Amazonewoud te doen lossen: koop bijvoorbeeld lokale bio-producten (zonder ggo's), die van in het begin gemaakt zijn op basis van milieuvriendelijke ingrediënten, of verminder eenvoudigweg uw vleesverbruik.

Greenpeace-activisten nemen deel aan de afbakening van het grondgebied van de Deni-indianen in 2001. Greenpeace behaalde sindsdien ook andere overwinningen: onder andere de beslissing van de Braziliaanse president in februari 2006 om 6,4 miljoen hectaren Amazonewoud te beschermen.

niet over de financiële middelen en het personeel om de bescherming echt te garanderen. Hierdoor lopen ze het risico op elk moment te worden overrompeld door bosbouwbedrijven die vaak illegaal bomen kappen. Alle problemen met de beschermde gebieden zijn nog niet van de baan, maar ze zijn wel degelijk een efficiënt middel om de ontbossing af te remmen. Recente studies op basis van satellietbeelden tonen dat trouwens ook aan.”

Welke rol speelt Greenpeace ter plaatse?

“Greenpeace wijst de overheid, de media en de hele wereld op de risico's en de bedreigingen voor het Amazonewoud. We willen een verandering van het ontwikkelingsmodel in de regio afdwingen. Van het huidige model op basis van een illegale houtkap, een intensieve vee- teelt en landbouw profiteert slechts een

handvol mensen. Wij willen dit model verlaten: we streven naar een systeem op basis van het verantwoord gebruik van de verscheidenheid in het woud en van een verbetering van de levensstandaard van de bevolking. Op korte termijn ijveren we voor de oprichting van een netwerk van beschermde gebieden die een 'groene muur' vormen tegen de vernieling van het woud.”

Heeft Greenpeace bijgedragen tot de oprichting van beschermde gebieden?

“Ja, we hebben meegeholpen bij de afbakening van het grondgebied van de Deni-indianen dat 1,5 miljoen hectaren groot is. Vanaf nu kan enkel het Deni- volk in dat gebied rechten doen gelden. We hebben ook bijgedragen tot de aanleg van het ontginningsreservaat Forever Green. In dit reservaat zijn de plaatselijke gemeenschappen opnieuw baas over de bodem

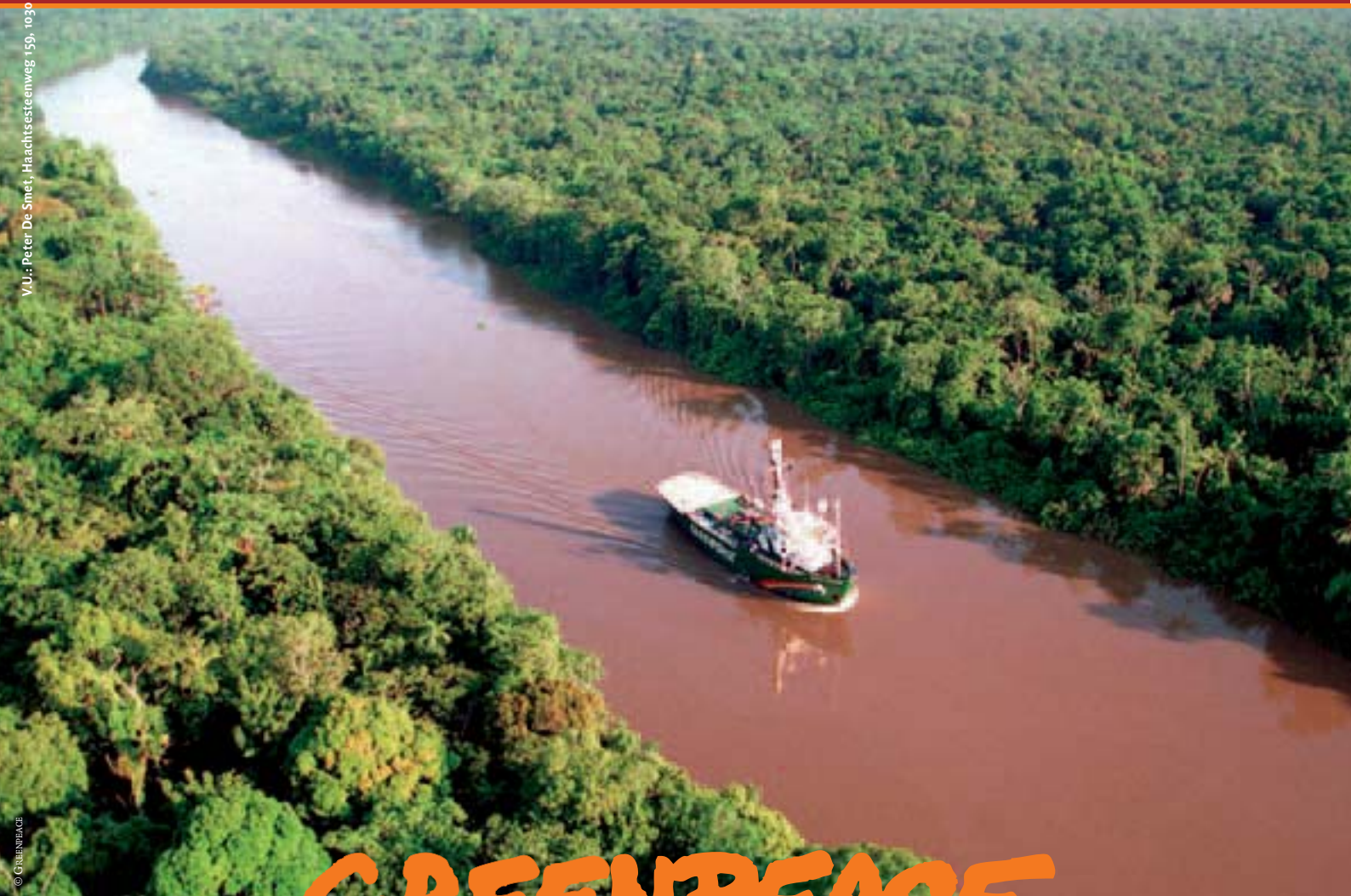
en de grondstoffen. Hierdoor kunnen ze het duurzame beheer van het bos in eigen handen nemen. Ten slotte hebben we ook bijgedragen tot de creatie van een lappendeken aan beschermde gebieden in de staten Para en Amazonas.”

Hebben jullie contacten met de volkeren in het woud?

“Uiteraard! Greenpeace werkt nauw met hen samen. Ik ving er een slogan op die perfect illustreert wat ze denken van de vernieling: 'De dood van het bos is onze dood'.”

Dossier van de redactie

⁽¹⁾ Milieuvriendelijke melk, Greenpeace België, juni 2005.

GREENPEACE